

PROTECȚIA SALARIAȚILOR ȘI A BUNURILOR MATERIALE PRIN EVACUARE

1. Principii generale

Evacuarea, ca măsură de protejare a vieții și bunurilor materiale a fost folosită, sub diferite forme, de la începuturile societății umane. Istoria a consemnat numeroase astfel de cazuri dintre care amintim doar câteva:

- plecarea evreilor din Egiptul Antic către Țara Sfântă (consemnată de Biblie ca „Exodul”);
- retragerea la sud de Dunăre a administrației și armatei romane din Dacia, pe timpul împăratului Aurelian;
- evacuarea preventivă a unor zone din teritoriul național în pericol de a fi ocupate de diverși invadatori (turci, tătari, polonezi, ruși etc.) de-a lungul istoriei noastre;
- trimiterea tezaurului național și a bunurilor casei regale la Moscova în timpul primului război mondial;
- retragerea populației și a bunurilor sale materiale din zona Cadrilaterului în Dobrogea, înainte de declanșarea celui de-al doilea război mondial

Prima mărturie scrisă românească, care atestă preocuparea pentru necesitatea realizării evacuării o întâlnim în Învățăturile lui Neagoe Basarab-domn al Țării Românești (1512-1521) către fiul său Theodosie: „Pentru aceea te învăț fătul meu: feciorii și fetele și femeile boiarilor și slugile tale să fie mai îndărăt, iar războiul să-l faci să fie în față”.

O dată cu apariția societății industrializate, în scopul asigurării protecției populației, a bunurilor materiale și a valorilor culturale pe timp de război sau în alte situații speciale activitatea de evacuare a căpătat un caracter organizat, reprezentând una din sarcinile umanitare ale protecției civile.

Principalele forme de realizare a evacuării de protecție civilă sunt:

- refugierea (autoevacuarea populației din teritoriul ocupat/calamitat sau din zona în care este iminentă apariția unor pericole grave. Acțiunea este acceptată și sprijinită de stat, dar se realizează opțional, în principal prin efortul persoanelor al celor aflați în pericol);
- transferul temporar, organizat de stat realizat de instituții abilitate, în scopul protecției populației și bunurilor împotriva acțiunilor distructive de amploare (de natură militară sau generate de dezastre).

În cele ce vor urma, referințele se vor face la a doua formă de realizare a evacuării de protecție civilă.

În acest sens se poate da următoarea definiție:

Prin evacuare, ca măsură de protecție, se înțelege scoaterea organizată din municipiile reședință de județ, precum și din alte localități, la nevoie, în timp de război sau în caz de dezastre, a unor instituții publice și agenți economici, categorii de populație și bunuri materiale, în zone și localități care asigură condiții de protecție a personalului, de funcționare a instituțiilor publice, a agenților economici respectivi precum și pentru protejarea valorilor materiale și culturale.

Evacuarea, în caz de război, urmărește descongestionarea unor localități prin scoaterea acelei părți din bunuri materiale care nu fac obiectul acțiunilor de apărare și

care prin păstrarea lor ar spori atât pierderile umane cât și distrugerile de bunuri materiale. În acest caz, evacuarea se face înainte de declanșarea ostilităților (în 1939-1940, în Anglia, au fost evacuați copiii din marile zone urbane în cele rurale), sau pe timpul desfășurării acestora (evacuarea celei mai mari părți din populația Prusiei Orientale, în 1944-1945, din fața trupelor sovietice).

În mod asemănător, în funcție de tipul de dezastru, evacuarea se poate face înainte de declanșarea dezastrului (evacuarea populației dintr-o zonă inundabilă se face înainte de ajungerea undei de viitură în acel loc) sau după declanșarea acestuia (evacuarea populației din satul Pârcovaci, jud Iași, în 1997 după declanșarea alunecărilor de teren din zonă).

Principalele caracteristici ale evacuării sunt:

- vizează numai deplasarea exclusivă a persoanelor neimplicate în ostilități;
- măsurile de evacuare sunt organizate de structurile de stat;
- evacuarea se planifică, organizează și execută numai pe baza estimării riscurilor și analiza posibilităților de acțiune;
- evacuarea protejează cetățeanul fără a face atingere drepturilor și libertăților acestuia.

2. Conducerea evacuării

În situații de conflict armat, acțiunea de evacuare se aprobă de Consiliul Suprem de Apărare a Țării (C.S.A.T.), la propunerea ministrului apărării naționale.

Potrivit prevederilor legii protecției civile (Legea Nr. 481/2004) evacuarea se execută, pe baza planurilor întocmite în acest scop, în caz de război sau de producere a dezastrelor. Planificarea tuturor acțiunilor de evacuare (la război sau în caz de dezastre) se realizează de comitetele pentru situații de urgență și se avizează de Comitetul Național pentru Situații de Urgență. Aceste organisme conduc și acțiunile de evacuare în caz de război.

Evacuarea în cazul producerii dezastrelor se execută în funcție de tipul de dezastru, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Hotărârea pentru executarea evacuării este luată, în funcție de situația creată, de către primar sau de prefect, după caz, la propunerea comitetului pentru situații de urgență competent.

Evacuarea se execută ținând seama de:

- prevederile legale și măsurile stabilite referitoare la pregătirea populației, a economiei și teritoriului pentru apărare;
- particularitățile de relief, dispunerea geografică, importanța economico-socială și militară a județelor, localităților, instituțiilor publice și agenților economici;
- asigurarea funcționării instituțiilor publice și necesitatea continuării producției de apărare și a unor activități economico-sociale pe timp de război sau în caz de dezastre;
- posibilitățile de care dispun localitățile pentru a sigura protecția populației și a bunurilor materiale împotriva armelor NBC și convenționale;
- amploarea distrugerilor produse de atacurile adversarului sau de dezastre;
- evoluția acțiunilor militare.

3. Organizarea, pregătirea și executarea evacuării

Evacuarea se execută în localități care pot să asigure condiții de supraviețuire a populației evacuate, precum și funcționarea normală a agenților economici, pe toată durata războiului (respectiv a dezastrului).

De regulă, evacuarea se execută din:

- localități urbane de mare importanță (municipiul București și municipiile reședință de județ);
- localități aflate în zonele de frontieră;
- raioanele probabile de desfășurare a acțiunilor de luptă;
- localitățile dispuse în zonele de risc major (nuclear, chimic, aval de construcții hidrotehnice etc.).

În funcție de situațiile create evacuarea se poate face:

- simultan sau succesiv;
- parțial sau total;
- din una sau mai multe localități;

Instituțiile publice, centrale și locale, precum și agenții economici se evacuează pentru a asigura continuarea activităților specifice ale acestora în condițiile unui risc minim.

În general, la stabilirea populației care trebuie să se evacueze, se au în vedere acele categorii care nu pot participa la acțiuni de luptă și anume, copii, bătrâni și bolnavi.

Pentru a evita neajunsurile cu privire la transport, aprovizionare și cazare în caz de război, evacuarea se execută de regulă, pe teritoriul județului respectiv. Fac excepție de la regulă, capitala și localitățile aflate în zona de frontieră sau din zonele acțiunilor de luptă, care se evacuează în adâncime pe teritoriul altor județe aflate în afara direcțiilor probabile de ofensivă ale agresorului.

Acțiunile de evacuare trebuie să se execute în mod organizat, evitându-se pericolul de a fi ținta atacurilor aeriene sau terestre și în timp oportun.

Timpul maxim pentru executarea evacuării este stabilit la:

- 3 zile, pentru autoritățile administrației publice, centrale și locale;
- 6 zile, pentru instituțiile publice, agenți economici și populația din județe;
- 8 zile pentru instituțiile publice, agenți economici și populația din București.

În caz de dezastre evacuarea se execută în afara zonei afectate, în localități care oferă condiții de cazare și hrănire pentru populație și de depozitare pentru bunuri materiale importante.

Pentru a asigura coordonarea acțiunilor de evacuare în mod unitar, încă din timp de pace toate localitățile care fac obiectul evacuării trebuie să fie avizate de către Ministerul Apărării Naționale.

Evacuarea se organizează pe baza unui plan de evacuare, la întocmirea căruia participă inspectoratele județene pentru situații de urgență împreună cu comitetele pentru situații de urgență.

Organizarea evacuării se asigură de către fiecare autoritate administrativă, instituție publică și agent economic cu sarcini în acest sens.

Pentru organizarea acțiunilor de evacuare a salariaților din instituții (agenți economici) și a populației se stabilesc din timp de pace, iar la ordin, se aduc în stare de funcționare :

- punctele de adunare a salariaților și a populației evacuate;
- punctele de îmbarcare a salariaților și populației care se transportă pentru evacuare pe calea ferată;
- puncte de debarcare;
- puncte de primire și repartitie a salariaților și a populației evacuate

Punctul de adunare este locul în care se prezintă salariații din instituții (agenți economici) cu membrii de familie, sau populația din cartierele localității, pentru luarea în evidență repartizarea și mijloacele de transport sau localități, în vederea evacuării, când transportul populației se efectuează cu mijloace auto, acestea se organizează și funcționează ca punct de adunare și îmbarcare.

În funcție de categoriile de cetățeni se organizează puncte de adunare la instituții (agenți economici) pentru salariații și membrii de familie, care trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- să nu stânjenească procesul de producție;
- să fie situate pe direcțiile de evacuare în principiu către punctele de îmbarcare pe calea ferată, la distanțe corespunzătoare față de obiectivele importante;
- să asigure condiții pentru staționarea temporară a personalului pe orice stare a vremii;
- să ofere posibilități pentru protecția personalului în cazul atacului din aer și a contaminării radioactive, chimice și biologice;
- să dispună de legături și condiții corespunzătoare de lucru pentru personalul care încadrează punctul respectiv.

Punctele de adunare pentru personalul instituțiilor (agenți economici) se organizează la sediul acestora în clădiri sociale (cluburi, cantine), iar cele pentru populația din cartierele localității în localuri publice (școli, săli de cinema, hoteluri) care dispun de spații pentru următoarele destinații:

- luarea în evidență a populației; săli de așteptare; încăpere pentru acordarea primului ajutor; încăpere pentru persoanele cu copii mici; cameră pentru șeful punctului și ajutoarele acestuia; săli pentru distribuirea produselor de strictă necesitate;
- să asigure protecția antichimică și adăpostirea.

Punctele de îmbarcare se organizează în locurile unde se constituie garniturile de cale ferată și la care afluesc pentru îmbarcare salariații din instituții (agenți economici) și populația care se evacuează.

Punctele de îmbarcare se pot organiza în stații mici de cale ferată, halte, pe linii uzinale sau de garare, cu respectarea următoarelor condiții:

- să asigure îmbarcarea în scurt timp a populației care se evacuează și să nu împiedice circulația trenurilor;
- să nu fie situate în apropierea obiectivelor importante ce pot fi lovite din aer;
- să fie asigurată mascarea activității și protecția populației în cazul atacurilor din aer împotriva contaminării radioactive, chimice și biologice.

La punctele de îmbarcare se destină încăperi pentru acordarea primului ajutor și staționarea temporară a persoanelor cu copii mici.

Punctul de debarcare se constituie în stația (halta) în care se efectuează debarcarea populației evacuate. Când condițiile permit, debarcarea personalului se poate efectua pe linii de garare, în afara stației de cale ferată.

Deplasarea evacuaților din punctele de debarcare până la punctele de primire-repartiție, se poate executa cu mijloace auto, hipo sau pe jos.

Populația care se transportă pentru evacuare cu mijloace auto debarcă în punctele de primire și repartiție.

Punctul de primire și repartiție se constituie în locul de afluire a salariaților și a populației evacuate pentru luarea în evidență și repartizarea pe spații de cazare. Aceasta se organizează pe localități sau cartiere, iar când este posibil pe comună, de regulă, în localurile publice (școli, unități culturale). Acestea trebuie să asigure condiții pentru desfășurarea următoarelor activități:

- luarea în evidență a cetățenilor evacuați;
- acordarea primului ajutor și efectuarea triajului epidemiologic;
- staționarea temporară a populației evacuate până la realizarea repartiției pe spații de cazare;
- staționarea persoanelor cu copii mici.

Punctele de adunare, îmbarcare, debarcare, primire și repartiție se încadrează cu personal corespunzător specificului acestora, pentru a asigura desfășurarea următoarelor activități:

- anunțarea și îndrumarea afluirii populației în locurile de adunare, îmbarcare, primire și repartiție;
- întocmirea documentelor de evidență pentru salariați și populația care se evacuează;
- repartizarea salariaților și a populației pe mijloace de transport, localități de evacuare și spații de cazare;
- constituirea garniturilor de tren sau a coloanelor de transport auto și organizarea operațiunilor de îmbarcare și debarcare;
- acordarea primului ajutor, efectuarea triajului epidemiologic și urmărirea respectării regulilor de igienă colectivă;
- îndrumarea salariaților și a populației din locurile de debarcare spre punctele de primire-repartiție;
- realizarea măsurilor de pază și ordine în localurile și pe teritoriul punctelor respective;
- aprovizionarea cetățenilor evacuați cu produse alimentare și industriale de primă necesitate;
- realizarea măsurilor de protecție a populației adunate în punctele respective.

Punctul de adunare se încadrează cu personal în funcție de destinația acestuia, astfel:

- punctul de adunare a salariaților din instituție (agent economic);
- șeful punctului-persoană cu funcție de conducere din sectorul administrativ;

- ajutor pentru pază, ordine și evidență-lucrător de poliție sau persoană din compartimentul de personal;
- ajutor pentru asistență medicală- persoană cu pregătire medie sanitară;
- personal pentru acordarea primului ajutor; evidență, pază și ordine, transport și aprovizionare.

Instituțiile (agenții economici) care evacuează un număr mic de salariați și membrii de familie, nu destină personal pentru încadrarea punctului de adunare. În acest caz, atribuțiile personalului punctului de adunare se execută de comisia de evacuare cu sprijinul altor persoane numite în acest scop.

Activitățile în punctele de adunare, îmbarcare, debarcare, primire și repartiție se desfășoară după următoarele reguli:

- baza o constituie sarcinile precizate prin extrasul din planul de evacuare, sau din hotărârea președintelui comisiei de evacuare, care se înmânează șefului de punct;
- evitarea aglomerărilor mari de populație în punctele respective prin efectuarea în timp scurt a operațiunilor de evidență și organizarea afluirii populației în raport cu ritmul de asigurare a mijloacelor de transport. Afluirea populației la punctele de adunare și punctele de îmbarcare se va face pe măsura constituirii coloanei de autovehiculelor și garniturile de tren, iar staționarea în aceste puncte se va limita la durata executării operațiunilor de îmbarcare;
- personalul unităților de învățământ, precum și altor instituții pot aflui din punctele de debarcare direct la unitățile școlare sau locurile de funcționare, urmând ca activitățile de evidență și repartiție să se realizeze în aceste locuri;
- încadrarea cu personal ajutător a punctelor de adunare, îmbarcare, debarcare, primire și repartiție se asigură pe două schimburi, unde este cazul, din formațiuni sanitare de protecție civilă și formațiuni sanitare-voluntare ale Crucii Roșii, precum și din populația neîncadrată în câmpul muncii;
- în punctele de adunare, îmbarcare, debarcare, primire și repartiție se iau măsuri pentru asigurarea protecției populației împotriva atacurilor din aer și a contaminării radioactive, chimice și biologice pe toată durata acțiunilor de evacuare, corespunzătoare situației în care acestea se execută, repartizându-se în acest scop spații de adăpostire, iar la nevoie, se amenajează lucrări simple de adăpostire sau se folosesc proprietățile naturale de protecție ale terenului;
- locurile sau localurile în care se organizează aceste puncte trebuie să dispună de surse sau rezervă de apă potabilă, grupuri sanitare, mijloace de iluminat, materiale de camuflare a luminilor pe timp de noapte;
- asigurarea materială pentru desfășurarea activităților în cadrul acestor puncte se realizează de regulă, din baza materială existentă, iar la nevoie, aceasta se completează prin grija primăriei.

Se constituie de asemenea structuri de evacuare de către autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și de către instituțiile și agenții economici care au sarcini de evacuare. Aceste structuri asigură conducerea evacuării pe baza planurilor de evacuare întocmite din timp și a deciziilor luate în acest scop. Pentru agentul economic se emit dispoziții de evacuare (de primire și repartiție) către localitatea în care agentul economic își desfășoară activitatea.

La nivel de agent economic, structura de evacuare este compusă din 5-9 persoane cu funcții de conducere pe următoarele specialități (sau similare):

1. organizare-personal.
2. plan-dezvoltare.
3. planificare-producție.
4. transporturi.
5. producție specială.
6. inspectorul de protecție civilă.

Șeful structurii de evacuare este un director adjunct al agentului economic.

Datele privind evacuarea instituțiilor și agenților economici sunt cuprinse în planurile proprii și ale localităților, precum și în cele ale județelor, în mod centralizat.

Pentru cazurile de agresiune armată se întocmesc planuri de evacuare de către:

- autoritățile publice centrale și locale;
- orașele, comunele, instituțiile și agenții economici aprobați pentru evacuare.

Planurile de evacuare ale autorităților administrative publice locale, instituțiilor publice și agenților economici se avizează de către inspectoratul județean pentru situații de urgență și se aprobă de către prefect.

În planificarea și organizarea evacuării trebuie să se aibă în vedere următoarele:

- categoriile de populație și de bunuri materiale care se evacuează;
- punctele de adunare și de îmbarcare care se pot organiza;
- mijloacele de transport auto și de cale ferată care pot fi folosite;
- interdicțiile de itinerare și de timp impuse de armată;
- durata unui transport și nr. de transporturi;
- asigurarea măsurilor de siguranță pe timpul transportului și în punctele de adunare și îmbarcare.

De menționat că, în caz de război din rândul cetățenilor neîncadrați în muncă, a căror protecție este greu de realizat în localitățile respective, se evacuează, în mod obligatoriu, următoarele persoane:

- a) persoanele internate în cămine (case) de copii și bătrâni, împreună cu personalul încadrat în aceste unități;
- b) elevii din clasele V-VIII, împreună cu unitatea școlară sau cu unul dintre membrii de familie;
- c) elevii de liceu, împreună cu unitatea școlară și o parte a personalului didactic.

4. Asigurarea acțiunilor de evacuare și reguli de comportare

Pentru a se realiza toate condițiile de protecție a personalului și bunurilor evacuate, este foarte important ca în toate zonele de evacuare să fie cuprinse măsuri viabile de asigurare a acestei activități.

Dintre aceste măsuri de asigurare, cele mai importante sunt:

- a) executarea recunoașterilor pe itinerarele de evacuare și în localitățile în care urmează să fie executată evacuarea;
- b) stabilirea punctelor de adunare, îmbarcare, debarcare și primire-repartiție;
- c) cercetare permanentă a itinerarului pe timpul efectuării transportului;
- d) aprovizionarea populației în punctele de adunare cu apă și alimente;

e) asigurarea asistenței medicale în punctele de adunare și pe timpul transportului;

f) asigurarea pazei, ordinii și a evidenței populației pe toată durata acțiunilor de evacuare;

g) asigurarea mijloacelor și a măsurilor de protecție a populației împotriva acțiunilor agresorului.

Aceste măsuri se realizează prin comitetele pentru situații de urgență, care conduce evacuarea, care dispune de forțele proprii sau solicită ajutorul altor formațiuni.

În cazul în care trebuie să vă evacuați, trebuie să urmați următoarele reguli de comportament:

- respectați ordinea de evacuare stabilită pentru persoanele aflate în zonele periclitate: copii, femeile, bolnavi și bătrâni;

- înainte de părăsirea locuinței întrerupeți funcționarea instalațiilor de alimentare cu apă, gaze, energie electrică. De asemenea, închideți ferestrele;

- la părăsirea locuinței luați documentele personale, o rezervă de alimente, apă, trusă sanitară, un mijloc de iluminat, un aparat de radio și îmbrăcăminte de schimb corespunzătoare anotimpului;

- îmbrăcați-vă corespunzător anotimpului;

- scoateți animalele din gospodărie și dirijați-le către locurile care sunt amenajate pentru a oferi protecție;

- calmați persoanele intrate în panică sau speriate, în special copii;

- la locul de refugiu (tabără de sinistrați, săli de sport, etc) ocupați locurile stabilite, protejați și supravegheați copii, respectați măsurile de comportare și igienico-sanitare stabilite.